

Rozwijanie zainteresowań czytelniczych dzieci w wieku przedszkolnym.

W obecnych czasach coraz częstszą formą spędzania wolnego czasu przez dziecko jest komputer, telewizja, tablet (ciągle zmieniający się obraz, dźwięki itp.). Z pewnością wszelkie środki masowego przekazu są częścią naszej rzeczywistości i nie da się uniknąć kontaktu dziecka z nimi. Rozmawiając z dziećmi w przedszkolu coraz częściej można zauważyć, że bardzo dużo czasu spędzają przed tabletem, tv a ich zainteresowanie książką niestety spada. *Dlaczego tak jest? Dlaczego jedne dzieci interesują się książkami, podczas gdy inne przejawiają niechęć do czytelnictwa?* Sądzić można, że całą winę za taki stan ponosi szybki rozwój techniki, a szczególnie powszechna dostępność komputerów. Ale czy tak jest? W celu jego rozwiązania należałoby krótko przypomnieć, jak przebiega proces kształtowania zainteresowań czytelniczych u dzieci i jakie czynniki mają na to wpływ.

Zainteresowania dziecka mogą pojawiać i rozwijać się jedynie wtedy, gdy zetknie się ono z określonymi , sytuacjami lub przedmiotami. Kontakty dziecka z określoną dziedziną życia muszą być interesujące i zachęcać do samodzielnych poszukiwań a także stwarzać ku temu okazje. Przybliżane dziecku fakty i rzeczy muszą być dla niego zrozumiałe, powinny jednak zachęcać do pewnego stopniowania trudności, wyzwalać inwencję twórczą. *Dlatego też, aby dziecko mogło zainteresować się książką trzeba mu stwarzać okazje do kontaktów z nią.*

Dla dziecka w wieku przedszkolnym przewodnikiem w świecie literatury staje się niewątpliwie przedszkole. *Najważniejszą jednak rolę w tej kwestii odgrywają rodzice.* To oni najwcześniej dostrzegają pewne predyspozycje dziecka, a przez umiejętne zabiegi wychowawcze potrafią ukierunkować i rozwijać jego zainteresowania. Czytaniu dziecku w domu towarzyszy bowiem atmosfera ciepła, bliskiego kontaktu z osobą dorosłą - z matką, ojcem lub rodzeństwem.

Im młodsze dziecko, tym bardziej intensywność przeżycia literatury zależy od osobistego zaangażowania pośrednika w przekaz tekstu. Wiek przedszkolny to czas przechodzenia dziecka od zabawy, polegającej na odwracaniu kartek na chybił trafił lub nawet używania książek jako pewnego elementu zabaw, do systematycznego oglądania ilustracji, a następnie do zainteresowania tekstem. Przedszkolak uświadamia sobie fakt, że obrazki przedstawiają jakąś treść, że można z nich coś wyczytać, że obcowanie z książką daje wiele pozytywnych doznań. Rozwój zainteresowań czytelniczych uwarunkowany jest dojrzewaniem całej osobowości. Aby dojść do etapu samodzielnego, wnikliwego i krytycznego czytania, dziecko musi przejść przez określone etapy rozwoju czytelniczego, a mianowicie: oglądanie ilustracji, słuchanie wierszy, opowiadań, baśni, własne opowiadania. Rozbudzając zainteresowanie dzieci literaturą, nauczyciel musi wykorzystać wszystkie możliwe sposoby, bogactwo różnorodnych form i metod pracy z książką.

Czytając książki mamy wpływ na stymulację rozwoju mózgu dziecka, mamy wpływ na naukę myślenia, wpływamy na doskonalenie umiejętności językowych, pamięć i wyobraźnię. Głośne czytanie ma również pozytywny wpływ na psychikę.

Spotkanie z książką możemy rozpocząć już w okresie niemowlęcym codziennie głośno czytając dziecku. Czytając niemowlakowi trzymając go w ramionach głosem wzbudzającym jego zainteresowanie. W ten sposób budujemy trwałe skojarzenie czytania z poczuciem bezpieczeństwa u dziecka, a także z przyjemnością i budową więzi. Dzięki temu pobudzamy rozwój umysłowy. Poprzez czytanie w mózgu dziecka powstają miliony połączeń neuronowych, które w przyszłości mają wpływ na jego inteligencję. Rytuał głośnego czytania utrzymujemy nawet wtedy, gdy dziecko samo już dobrze czyta, poziom rozumienia tekstu czytanego na głos przekracza o kilka lat poziom rozumienia przy samodzielnym czytaniu. Pamiętać należy, że książka jest pokarmem nie tylko dla intelektu, ale również dla psychiki.

Czytanie książek pozwala na lepsze rozumienie siebie, otoczenia i świata. Książka jest ważnym źródłem wiedzy, która jest rzeczowo opracowana i atrakcyjnie przekazuje informacje. Tradycyjna książka jest prosta w obsłudze nie ma żadnych baterii a dostęp do niej nie wiąże się z żadnymi kosztami.

Tradycyjne czytanie rozwija uczucia, czyni nas wrażliwsi na otoczenie. Podczas czytania lektury śmiejemy się, płaczemy, boimy, jesteśmy zafascynowani i mamy różne emocje, satysfakcjonuje nas lub nie zakończenie. Z każdym bohaterem przeżywamy jego los. Wcielamy się w postać, identyfikujemy się z nią, a także realizujemy scenariusz jego życia.

Częste czytanie wzbogaca słownictwo, rozwija kompetencje językowe, co ułatwia wyrażanie myśli i uczuć, a także więcej rozumiemy. Dzięki temu chronimy poprawną polszczyznę. Rozwijamy dziecka wyobraźnię. Częste czytanie unowocześnia człowieka, otwiera go na świat, przybliża do innych kultur, a przede wszystkim uczy szacunku do tego.

Wiele badań naukowych potwierdza, iż głośne czytanie ma wiele zalet, przede wszystkim buduje więź między rodzicami a dziećmi, kojarzy się z przyjemnością i poczuciem bezpieczeństwa, ma wpływ na stymulację rozwojem mózgu, wzbogaca słownictwo, uczy logicznego myślenia co pomaga w rozumieniu ludzi i świata, rozwija wyobraźnię, rozwija umiejętność poprawnego mówienia i pisania. Jest to również ochrona przed uzależnieniem od komputera i telewizji, uczy bezkonfliktowego sposobu rozwiązywania problemów i konfliktów. Uważam, że są to wystarczające argumenty na to aby poświęcić więcej czasu i uwagi pociechom.

Czynniki wpływające na czytelnictwo dzieci

Wszelkiego rodzaju badania przeprowadzane nad czytelnictwem wśród dzieci wykazują, iż na rozwój czytelnictwa ma wpływ wiele czynników, które wzajemnie na siebie oddziałują i są istotne w rozwoju dziecka.

Wszystkie czynniki rozwijające zainteresowania czytelnicze można sprowadzić do kilku rodzajów tj. pedagogicznej, biopsychicznej i społecznej.

W dużej mierze na rozwój zainteresowania czytelniczego wpływa odpowiednia forma i metoda pracy z lekturą, zabawy i gry czytelnicze. Zainteresowania uwarunkowane są też przez środowisko, w którym żyje dziecko. Nie wkracza ono nagle w świat treści literackich, a styka się z nimi stopniowo.

Początkowe lata nauki dziecka są okresem największych różnicowań w stosunku do książki. Różnicowanie i możliwości zainteresowań dziecka są uwarunkowane przez takie czynniki jak: dotychczasowa jego biografia, zabawki, książki, kontakt z telewizją i radiem, teatrem, muzyką, własne doświadczenia oraz zainteresowania które były rozbudzane czy tłumione przez otoczenie.

Wczesny kontakt z odpowiednio dobraną literaturą pobudza wyobraźnię dziecka, kształci umiejętność zapamiętywania i pełni funkcje wychowawcze, pozwalając w ten sposób na odróżnienie dobra od zła. Pozyskanie odpowiedniej kultury literackiej w rodzinnym domu odbywa się głównie przez kontakt z tekstem. Od zasobu słów, zdolności kojarzenia, samodzielnego myślenia, umiejętność wyobraźnia poprzez samodzielne rozwiązywanie sytuacji problemowych (już tych najprostszych), będzie w przyszłości zależało od sprawności literackiej dziecka. Wielkie znaczenie ma więc ogromna częstotliwość kontaktów werbalnych z dzieckiem, wyraźna i prawidłowa wymowa, sposób mówienia do dziecka oraz praca z dzieckiem, które nie ma prawidłowej wymowy. Istotne jest aby oglądane lub czytane przez dziecko bajki umiejętnie rozwijały i pobudzały ich wyobraźnię, wysubtelniały estetycznie, a precyzowały wnioski na płaszczyźnie pojęć: dobry-zły, ciekawy-nieciekawy. Nie bez znaczenia jest też zachęcanie do różnego rodzaju zabaw i aktywności plastycznej dziecka, a także skłanianie poprzez rozmowę do wysiłku intelektualnego. Ogromny wpływ na kształcenie postawy twórczej mającej wpływ na aktywność literacką ma stworzenie sytuacji problemowych, w których pozytywne rozwiązanie spotka się z akceptacją rodziców. Aktywność czytelnicza rodziców jest w tym momencie nie bez znaczenia. Ma ona dość często duży wpływ na czytelnictwo dzieci niż świadome próby pobudzenia zainteresowań książką stosowane wtedy, gdy rodzice sami nie czytają. Z wiekiem dziecka zmniejsza się uczestnictwo rodziców w procesie zapoznawania się z książką. Na pewno nie jest dobrym sposobem stosowania tzw. przymusu lekturowego, a także narzucania dziecku własnych upodobań kupując książkę, która kojarzy nam się z dzieciństwem, a przy tym nie uwzględniliśmy upodobań i zainteresowania swojego dziecka. Rodzice jak najbardziej powinni wpływać na upodobanie czytelnicze swoich pociech, pomagając drugoklasistom w poznaniu książek poprzez uczestnictwo w czytaniu a potem w późniejszym opowiadaniu. Rodzice jak i dzieci powinny wykazywać większą chęć wspólnej zabawy z książką.

Zainteresowania czytelnicze rozwijamy również poprzez aktywny udział w bibliotekach domowych, w tym momencie ważne staje się kompletowanie własnych zbiorów przez dzieci młodsze będące w wieku przedszkolnym, szkolnym. Samodzielnie wybrane książki, które zostały nabyte okazjonalnie, przypadkowo jak i samemu zakupione z własnych oszczędności. W skład ten wchodzi również lektury szkolne. Znacząca jest nie tylko ilość książek, ale także ich jakość, dlatego czytelnictwo dziecka powinno być kierowane przez dorosłych, którzy mają z nim stały kontakt np. dziadkowie czy rodzice. Domowe biblioteczki dają możliwość ponownego powrotu dziecka do książki, którą już przeczytał.

Duże znaczenie ma również zabieranie dziecka do księgarni gdzie dziecko staje przed faktem wyboru książki co daje mu umiejętność wartościowania. Konieczny jest także udział rodzica. Już od najmłodszych lat musimy uświadamiać dziecko, iż książki, które gromadzi w biblioteczkę domowej znajdują się pod jego opieką, co daje umiejętność odpowiedniego obchodzenia się z nimi i dbania o nie. Uważa się, że gdy rodzice w domu nie utworzyli biblioteczki domowej to dzieci nie będą powielać tej tradycji. Faktem jest to że nie wszyscy rodzice kierują, wzbogacają czy zmieniają zainteresowania czytelnicze swoich dzieci.

Kontrola nad czytelnictwem dziecka słabnie w okresie nauki szkolnej, częste błędne myślenie rodziców o tym, że dziecko samo poruszające się po bibliotece szkolnej jest wystarczające i nie wymaga ich ingerencji.

Łatwość i tempo nauki czytania najczęściej uzależnione jest od wcześniejszego przygotowania jakie dziecko otrzymało w domu rodzinnym. Dziecko stykające się z czytaniem w domu, widzące czytających rodziców łatwiej uczy się czytać w szkole i w przyszłości na pewno będzie aktywnym czytelnikiem.

Bibliografia:

1. „Bliżej przedszkola” – Kształtowanie zainteresowań czytelniczych dzieci 2020 r.
2. A.Kwiatkowska, Przeżycia literackie amoralne postawy uczniów. Warszawa 1981, WSiP.
3. A. Szczurek- Baruta, Literatura piękna i jej rola w kształtowaniu postaw społecznych w młodszym wieku szkolnym, Ruch pedagogiczny 1991, nr 1-2
4. Brett D. Bajki, które leczą, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2003.
5. J. Andrzejewska, Kultura czytelnicza jednostki jako problem edukacji czytelniczej i przedmiot badań, Warszawa 1976